

України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. // Офіц. веб-сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

4. Нагорный Г. М. Основные направления совершенствования регламентации судебной экспертизы в новом УПК Украины / Г. М. Нагорный // Актуальные проблемы судебной экспертизы и криминалистики: Тезисы научно-практической конференции / Ред. колл.: Берзин В. Ф. (отв. ред.), Бергер В. Е., Булыга Л. П. и др.; КНИИСЭ, ХНИИСЭ, ОНИЛСЭ, Министерство юстиции Украины, – К.: Би., 1993. – С. 14–17.

5. Кримінально-процесуальний кодекс України (Закон України від 28 грудня 1960 р.; зі змін. і доп. станом на 29 вересня 2010 р. – К.: Правова єдність, 2010. – 190 с.

6. Концептуальні питання судової експертизи / Н. І. Клименко // Криминалистика и судебная экспертиза: Межведомственный научно-методический сборник. Вып. 55. / Отв. ред. И. И. Емельянова. – К.: Министерство юстиции Украины, 2009. – С. 3–8.

Бащук Олег Романович,

ад'юнкт відділу докторантури та
ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

УКРАЇНСЬКА МОВА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Проблема розвитку української мови й на сьогодні залишається важливою, тож у цій розвідці ми розглянемо тенденції розвитку мови, історія якої пов'язана з історією її носія. Попри довгий і тернистий шлях утисків, заборон, переслідувань та обмежень українська мова піднеслася до рівня національної. Ряд історичних фактів свідчать про престижність української мови. Вона була державною мовою у великому Литовському князівстві; як актова мова використовувалася в Молдавському князівстві; бахчисарайські хани листувалися нею з турецькими султанами. Українську мову вивчають у багатьох університетах світу, а з розвитком і утвердженням незалежності України зростає міжнародний авторитет української мови як державної.

Сучасна мовна ситуація в Україні є насамперед результатом тривалої війни проти української мови, української ідентичності й української державності, яку було розпочато після 1654 р. Циркуляр Валуєва від 18.07.1863 р. став своєрідним симптомом того, що попри всі перешкоди українська мова існувала й розвивалась. Помітним етапом у розвитку антиукраїнської політики була поява в 1876 р. Емського указу. 1881 р. царський уряд модифікував Емський указ, зробив певне полегшення, дозволивши друкувати українські словники, тексти до нот, ставити українські театральні вистави. Проте через кілька років указом Олександра III було внесено заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами. Згодом – заборона перекладати книжки з російської мови українською, видавати українські книжки для дітей. Після визнання Російською академією наук українську мову як самостійну одиницю Сенат оголошує україномовну культурну й освітню діяльність шкідливою для імперії. За наказом уряду Столипіна закрито всі українські культурні товариства, видавництва. Було заборонено читання лекцій українською мовою та створення будь-яких клубів. Вийшла постанова VII дворянського з'їзду в Москві про виключно російськомовну освіту й недопущення вживання інших мов у школах Російської імперії.

Важливість мовного фактора в розбудові Української держави добре розумів уряд гетьмана Скоропадського. За якихось півроку в Україні було відкрито майже 150 українських гімназій, два державні університети, Українську Національну Бібліотеку, Національну Галерею мистецтв, засновано Державний Український архів тощо.

Утиски українського слова тривали й надалі у XX столітті: заборони відзначання літературних ювілеїв і музеїв, закриття українських навчальних закладів поза межами України в сорокові роки, масові репресії проти української інтелігенції.

1958 р. Постанова Пленуму ЦК КПРС про перехід частини українських шкіл на російську мову викладання. Відповідну постанову прийняла і Верховна Рада УСРР, а потому й закон, згідно з яким питання про те, що вивчати чи не вивчати рідну мову в національних школах мають вирішувати батьки та самі учні. За підрахунками науковців, за всю історію української мови було прийнято понад 200 законодавчих актів, які різною мірою обмежували права української мови.

Після проголошення незалежності України 1991 року значно зросла популярність української мови як державної.

Саме цей статус стимулював зміни, які відбулися впродовж останніх років внаслідок розширення різних функцій мови.

У контексті загальної проблематики сучасна українська мова досягла відносно високого рівня досконалості у своєму внутрішньому розвитку, однак останній певною мірою гальмується й поки що недостатньо убезпечений від рецидивів регресу. Державний статус української мови на території України – основного місця її поширення – утверджується. Для українського суспільства характерним є те, що українська мова використовується різною мірою у різних частинах України. Якщо в Західній Україні рідна мова українцями використовується однаковою мірою незалежно від їхнього соціального статусу, професії, освіти, міського або сільського походження, то на Наддніпрянщині (особливо на сході й півдні) уживаність її узалежнена від соціальної, професійної, освітньої та інших ситуацій, у яких перебувають її потенційні користувачі.

Останніми роками у фахових статтях посилено акцентується увага практиків та викладачів вищої школи на важливості ґрунтовної філологічної підготовки студентів економіко-гуманітарних спеціальностей. Будучи складним поняттям і очевидно вагомим, актуальним, гнучким та динамічним компонентом професійної компетентності, філологічна освіченість гуманітарія, і зокрема перекладача, менеджера, економіста-міжнародника, історика, дипломата, філософа, юриста, ґрунтується на гармонійній, збалансованій, узгодженій взаємодії, як мінімум, п'ятьох ключових складових (мовна мовленнєва – термінологічна – комунікативна – риторична компетентність), послідовність яких визначається кінцевою метою навчально-пізнавальної діяльності, виявляючись у здатності фахівця мобілізувати в синтезі та на якісному рівні засвоєні знання для розв'язання професійних завдань у різних контекстах чи ситуаціях.

Важливою справою національного відродження України є піднесення мовної/мовленнєвої культури суспільства, озброєння знаннями стилістичних багатств рідної мови насамперед молоді, яка здобуває вищу освіту й використовуватиме слово як знаряддя праці, носій інформації, професійну вербальну зброю та засіб духовного впливу й у такий спосіб сприятиме піднесенню культури, духовності народу.

Модернізація українського суспільства в новій системі ідеологічних координат немислима без державної мовної політики, пріоритетом якої має бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства.

Держава забезпечує, а Конституція гарантує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя; сприяє розвитку української нації, її традицій і культурі.

Список використаних джерел

1. Гуменюк М. Від розмови до діла, Літературна Україна, 1965, 24 вересня.
2. Культурне будівництво в Українській РСР..., т. 1, с. 243.
3. Ткаченко О. До проблеми мовної стійкості (питання внутрішніх перешкод). Мовознавство, 1991, № 2.
4. Романичук О. Знаки української агресії // Урок української мови. – 2004. – № 11–12.
5. Таланчук П., Наша державна мова українська, Дивослово, 2000, 9.
6. Ушинський К. Д. Рідне слово, Львів, 1960, с. 9 – 10.

Бичкова Світлана Сергіївна,

завідувач кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ЗАЯВНИК ЧИ СТЯГУВАЧ: ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В НОРМАХ, ПРИСВЯЧЕНИХ НАКАЗНОМУ ПРОВАДЖЕННЮ

Проблеми законодавчої термінології завжди турбували і наукову спільноту, і практичних працівників. Адже від розумного її використання, однозначності її сприйняття залежить правильність і єдність правозастосування, а деяких випадках – ще й захист прав, свобод та інтересів. Тому не можна оминати увагою положення цивільного процесуального законодавства.

І хоча з набранням чинності 15 грудня 2017 р. Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» багато нормативних положень указаних кодексів зазнало змін, введено в обіг нові поняття, застосовано осучаснені позначення окремих правових категорій, проблем із процесуальною термінологією не поменшало. А деяких моментах – навіть стало більше, оскільки одні й ті самі правові явища в різних статтях, зокрема Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК України), іменуються по різному.